

JANA RICHTEROVÁ

Vskutku, malý svět jest člověk

Jste jistému okruhu čtenářů známá jako autorka dvou knih ze zamýšlené pentologie Zahrady... Co vás přivedlo teď, docela dlouho od Neffových dob, psát pentologii?

Na počátku jsem neměla přesněji vymezenou představu o rozsahu a formě svého příběhu. Hledala jsem ji intuitivním způsobem až v průběhu psaní, v závislosti na pozvolna se tvarujících liniích a v dialogu s poučenými, především s překladatelkou Márií Schwingerovou, která se ujala redakčních úprav, a Milenou Rosovou, specializovanou v oblasti komunikace a jazyka. Původně jsem knihu vnímala jako soukromou hru, výzvu vlastní kreativitě a nepomýšlela na její prezentaci. Součástí základní představy však byla Tolkienova idea „přitvořeného“, poměrně autonomního univerza, což poukazuje k jisté komplexnosti vyžadující velkorysejší formát. Příběh je zasazen do reálií fiktivního moravského města a mísí se v něm všední současnost s motivy snů, mýtů, posvátných textů a poezie. Nadsázka, přízemnost, fantazie, vznícené city i racionální kalkul se setkávají v koláži, útvaru inspirovaném postmoderní filozofií, s jejímiž předpoklady je zde zároveň vedena určitá polemika.

Můžete přiblížit dosud vydané knihy v souvislosti s celým projektem?

Zahrada je ságou na pomezí městské fantasy a magického realismu, jejímiž hrdiny jsou dnešní mladí lidé volně sdružení do přátelské skupiny. Ústřední čtveřici tvoří dva začínající architekti, jeden pochází z valašské vesnice a druhý z ruského města v okolí Moskvy. Tomáš je založen prakticky, zatímco jeho protějšek Nikolaj je věčným snílkem. Seznámí se s Marou, senzitivní studentkou umění, která vstoupí nejen do jejich ateliéru, ale také do života, a později s Annou pracující v blízkém bistro. Mezi těmito hrdiny a dalšími postavami se vytváří síť komplikovaných vztahů, střetávají se motivy z jejich osobní historie a širšího zázemí. Jejich dny jsou naplněny všedními starostmi, do noci však vstupuje i tajemný, znepokojující Les, kam pronikají během svých snů. Poznenáhlu odkrývají jeho hloubku a zároveň i své osobní zvláštnosti, přesahující hranice obvyklého. Jejich starším společníkem a průvodcem po vlastních osudech je učitel a psychoterapeut Michal Zahradník. Druhý díl nese podtitul Lovec. Pokud bychom předchozí Sféru, uvádějící

O tom, jak se soukromá hra změnila v literaturu, jak hranice mezi světy mizí, jak se při psaní hodí zkušenosti z psychoterapeutických výcviků a studia teologie, jak i v jistém moravském městě, kde dávají lišky dobrou noc, nemusejí být věci tím, čím se zdají být... A padnou přitom i jména jako Tolkien či Jung.

LYDIE ROMANSKÁ

FOTO: ARCHIV J. RICHTEROVÉ

čtenáře do světa hrdinů s jejich tajemstvími, láskami i nesnášenlivostmi, přirovnali ke kotlíku, který je postupně plněn a zahříván, zde se obsah už od počátku vaří. Hranice mezi světy mizí a ztrácí se jednoznačnost citů i osob. Nočním lesem, který spáče přitahuje jako magnet, stále častěji uhání neznámý pronásledovatel doprovázený divokou smečkou psů. Hry přestávají být pouhými hrami a utržené rány jsou náhle velmi skutečné.

Žijete v Opavě, původním povoláním arteterapeutka. Nejste zrovna prototyp ženy, o kterou se média přetahují, žijete v rodině se stálým partnerem a dvěma dospívajícími dětmi. Na druhé straně je dnes „in“ zabývat se věcmi, které tajemně pseudoexistují mezi nebem a zemí... Je pro tuto rovinu váš život dosta-

tečně inspirující? Kde hledáte impulzy pro svou tvorbu?

Relativně klidné zázemí a způsob práce, kdy si mohu věci zorganizovat podle aktuální dispozice, vyhovují mému introvertnímu založení a pomáhají udržet potřebnou koncentraci i ponor do díla. A předchozí dvacetileté období intenzivního styku s lidmi v rámci pomáhající profese, včetně zkušeností psychoterapeutických výcviků a studia teologie, jsou zase pramenem, z něhož čerpám. Považuji za přirozené, že akční období střídá čas, v němž se věnujeme prohloubené reflexi, kdy řečeno imaginativními slovy sedmnáctého hexagramu Knihy proměn vcházíme do svého domu, abychom se oprostili od vnějších vlivů a nějakou formou tvůrčím gestem zpracovali dříve učiněné. Obracíme se dovnitř, jsme „in“ vlastním způsobem distancováním od právě panujících trendů.

V tomto modu existence se pak snaže ladíme na vlnové délky oné reality „mezi nebem a zemí“, tedy reality psychické.

Do jaké míry se zabýváte propagací své tvorby, cítíte uspokojivou perspektivu pro poslání spisovatelky?

Propagací se dosud intenzivněji nezabývám, vnímám dost zásadní rozpor mezi požadavky doby zrodu knihy, která vyžaduje plné nasazení, a následné fáze, kdy je třeba vypravit ji do světa. Vzhledem k tomu, že Zahrada ještě není zcela uzavřena, dosud setrávám v tom prvním období, ačkoli se ráda setkávám se čtenáři v rámci autorských čtení nebo virtuálně na webových stránkách knihy či na Facebooku. Co se týče spisovatelských perspektiv, když pomíneme občasně tvůrčí útrapy a pochybnosti, jde o nevšedně naplňující činnost. A pak je zde

radost pokaždé, když vnímáte živou odezvu, vědomí, že čtenáři vstoupili do světa knihy, s požitkem v něm pobýli a vynořili se změně. Potěšení, pobavení, rozčilení na hrdiny nebo za ně. Bohatší, když už ne o odpovědi, tak třeba o pár otázek. Ostatní ukáže až čas.

Většina hrdinů Zahrady žije plný pozemský život a přitom je nadána nadreálnými schopnostmi...

Nepřestává mne fascinovat úctyhodné rozpětí lidské bytosti, dokonale vyjádřené symbolem stromu pevně zakořeněného v zemi, zatímco se jeho větve, nesoucí slunce, měsíc i hvězdy, toužebně derou k nebi. Vskutku, malý svět jest člověk. Mí hrdinové romanticky vzlétají, aby si vzápětí natloukli nos o nejbližší kámen, sem tam dělají zkoušky natřikrát, a dokonce i ten nejmoudřejší z nich trpí nějakými slepými skvrnami. Dvousečnost jejich citů i činů je odrazem prosté skutečnosti, že neuzavřenost patří k základním charakteristikám naší existence. Co se týče zmíněné nadreality, ponechávám na čtenáři, jak ji bude číst, zda jako amplifikaci, metaforu, či příznak vyšinuté mysli. V Zahradě je ostatně neustále veden spor o zdravý selský rozum.

Nedávno jsme spolu otevřely téma hermetika. Zareagovala jste pro mne překvapivě...

Pole hermetických nauk považují za výsostně území psyché, kde k nám silněji než slova promlouvají symboly, obrazy a sny. Ctitelé Jungova odkazu mají k těmto tradičním výkladovým rámcům blízko ze samotné podstaty věci a řekla bych, že arteterapeuti pro svou vazbu na umění zvláště. Nejde zde o vědecký, dokonce ani o předvědecký pohled, je to pohled zcela jiného druhu, opeřený o vlastní způsob poznání, který podobně jako umění silně stimuluje imaginativní schopnosti. Nakonec snění a vytváření obrazů, není to téměř totéž? A nejde zde v posledku vždy o hledání cest k sobě?

Je něco, co vás natolik myšlenkově zaměstnává či zrušuje, že tím konkuruje vašemu psaní? Je naopak něco, bez čeho byste se neobešla?

Spíše se musím bránit jednostrannému pohledu, ke kterému psaní neustále svádí, a usilovat o žádoucí vyváženost. V době, kdy jsem začala psát, což bylo původně plánováno jako ryze relaxační činnost, jsem se začala teoreticky i prakticky zabývat tradičním

ikonopisem s jeho nesnadnými postupy i náročnou technologií a intenzivně přemýšlela o jeho možných arteterapeutických přesazích. Nyní se k němu postupně vracím a společně s nároky, které klade rodina, je to skutečně boj o čas i o energii. A čeho bych se nerada vzdala? Určitě několika svých vzácných přátel. Včetně knih.

Jak se vyrovnáváte se současnými edičními poměry, vztahem literární kritiky i čtenářů k původní české literární tvorbě? Myslíte při psaní na své budoucí čtenáře?

Soudím, že to čtenářům Zahrady příliš neusnadňuje, ačkoli se snažím zachovávat čtivý, jednoduchý jazyk. Hrdinové se často zmitají v protichůdnostech, jednoznačné charaktery zde prostě neexistují, navíc Sféra i Lovec nekončí v momentě, kdy je dosaženo uspokojivého uzavření dané části děje, ale na rozhraní. Ke všemu jsem zasadila děj knihy na Moravu. Šlo o přirozenou volbu a divila jsem se značnému zděšení, které můj, v rámci fantasy žánru zřejmě neobvyklý až hazardní, krok vyvolal. Takže za živým potěšením, kdykoli čtenář či recenzent překoná onu v našich podmínkách zakořeněnou lehkou nechuť k domácí stravě a zjistí, že ani v anonymním moravském městě, kde dávají lišky dobrou noc a lidé nosí obvyklá česká jména jako Tomáš nebo Julie, věci nemusejí být ani zdaleka tím, čím se zdají být.

Co vlastně sama nejčastěji čtete? Je spisovatel, jehož tvorba vám nedá spát?

Vybírám většinou v okruzích religionistiky, filozofie a jungiánsky laděných autorů. Prázdňiny jsem strávila s Georgesem Dumézilem a baronem Juliem Evolou, aktuálně mám na stole Prokla Radka Chlupa a Středověký mýtus o Meluzině Martina Nejedlého. Z beletrie mne velmi potěšil román Jonathan Strange a pan Norrell Susanny Clarke. Noblesní kniha.

Dokdy asi bude dokončen a vydán celý projekt vaší pentologie? A co dál? Zabýváte se výhledem do budoucna?

Aktuálně vychází třetí díl pentologie s podtitulem Návrat, příští rok by měl vyjít Velmistr a poslední díl, Hostinu, plánujeme na rok 2017. Předpokládám, že pak budu potřebovat menší pauzu, ale mám v úmyslu na svět Zahrady ještě nějakou volnější formou navázat. **Autorka je spisovatelka.**